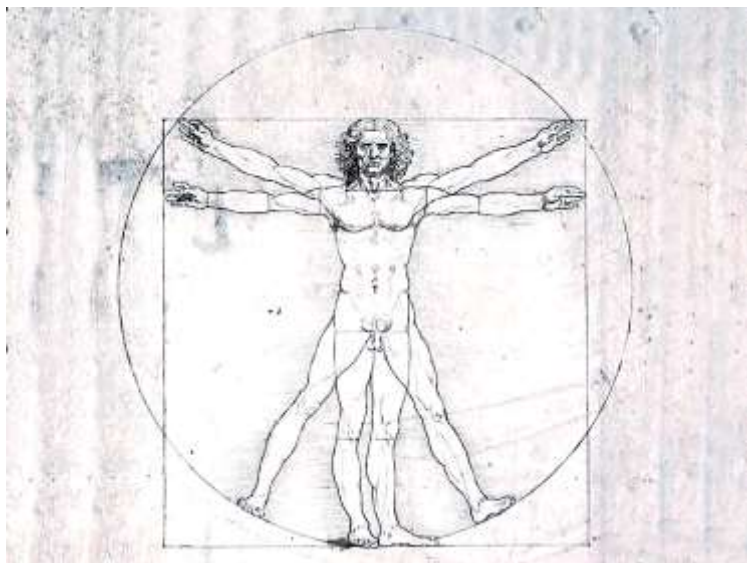

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет

ЕКОЛОГІЧНІ ТА ВІКОВІ СКЛАДОВІ ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ

(Матеріали Міжнародної студентської наукової конференції
Рівне, 16-17 березня 2007 р.)

Рівне, 2007

Екологічні та вікові складові психічного здоров'я людини. Матеріали Міжнародної студентської наукової конференції. Рівне, 16-17 березня 2007 р. Рівне, РДГУ, 2007. – 198 с.

Редакційна колегія:

- Воробйов А.М.** – професор, проректор з навчальної роботи, завідувач кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ, Заслужений працівник освіти України – голова;
- Лико Д.В.** - професор, академік УЕАН, Заслужений працівник освіти України, декан психолого-природничого факультету РДГУ;
- Романюк В.Л.** – доцент кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ
- Артемова О.І.** – доцент кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;
- Безлюдна В.І.** - доцент кафедри вікової та педагогічної психології РДГУ;
- Главінська О.Д.** – доцент кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;
- Грюк І.Б.** – доцент, завідувач кафедри біології та прикладної екології РДГУ;
- Марциновський В.П.** – професор, завідувач кафедри анатомії та фізіології РДГУ;
- Мельник В.Й.** - доцент кафедри біології та прикладної екології РДГУ;
- Павелків В.Р.** – кандидат психологічних наук, старший викладач кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ.

Матеріали обговорені та рекомендовані до друку на засіданні науково-методичної ради психолого-природничого факультету РДГУ. Протокол № 3, від 9 березня 2007 р.

ЗМІСТ

Вступ	3
Павлов І.П. Лист до молоді	4
Секція I. Техногенне забруднення довкілля і розлади психіки та поведінки	5
Лико Д.В., Мельник В.Й. Вплив стану довкілля на здоров'я людей	5
Алтухова Анастасія. Вплив екологічних криз і катастроф на психічне здоров'я людини	8
Кравчук Володимир. Вплив та наслідки забруднення атмосферного повітря міста автотранспортом	11
Буткевич Сергій. До проблем становлення екологічної психології	14
Донець Світлана. Психологічні наслідки техногенних катастроф ..	15
Дідусенко Галина. Якість поверхневих вод Рівненщини	18
Денисюк Оксана. Екологічні складові психічного здоров'я	19
Ігнатієва Анастасія. Психологічні особливості дітей, що мешкають у зоні посиленого радіоекологічного контролю	22
Белеля Марина. Екологічна оцінка якості води р. Іква в межах Рівненської області	25
Кушнір В.М., Панасюк В.Ю., Кириченко О. Порушення психофізіологічних процесів і їх профілактика	27
Латюк Ірина. До проблеми визначення екологічної культури особистості	29
Лико Сергій. Зернисті фосфорити у сільськогосподарському виробництві	34
Максимець Оксана. Наслідки акумуляції радіонуклідів у деревині та продукції із деревини	36
Мантула М. Якість води р. Устя та здоров'я жителів міста	40
Миронець Марина. Роль реабілітаційної діяльності психологічної служби системи освіти у збереженні психологічного здоров'я постраждалих від техногенних катастроф	44
Ожаровська Світлана. Соціально-психологічна складова наслідків Чорнобильської катастрофи	46
Пілічук Ольга. Дослідження віддалених наслідків техногенних катастроф на прикладі переселених чорнобильців Миколаївської області	48

Екологічні та вікові складові психічного здоров'я людини

Сахневич Людмила. Вплив промислових викидів Рокитнівського склозаводу на якість атмосферного повітря	51
Фількевич Вікторія. Техногенне забруднення довкілля і розлади психіки та поведінки	53
Хабаров Володимир. Дослідження внутрішнього опромінення населення контрольованої зони Рівненської АЕС.....	56
Хильчук Ольга. Вплив іонізуючого випромінювання на організм людини.....	58
Шаправський Олександр. Техногенне забруднення атмосферного повітря м. Рівне промисловими викидами КТП «Теплокомуненергія»	63
Секція II. Вікові та гендерні аспекти психічного здоров'я особистості	66
Осьмак Л.П., Андрущенко Оксана. Гендерні особливості конфліктної поведінки підлітків	66
Вітрук Алла. Негативний вплив телебачення на психіку підлітків ..	68
Галабурда Лідія. Професійні інтереси як компонент психічного здоров'я особистості	70
Гусаківська Світлана. Психологічні чинники адитивної поведінки підлітків.....	72
Дука Ольга. Здоровий спосіб життя в юнацькому віці: реальний погляд	80
Драченко Ольга. Гендерні особливості соціальної адаптації	82
Юрченко В.М., Замлинна Наталія. Гендерні особливості міжособистісних стосунків у дітей молодшого шкільного віку	85
Ковальчук Богдана. Феномен психічного здоров'я як об'єкт теоретичних досліджень	87
Ковтун Наталія. Зв'язок між особливостями стосунків у сім'ї та формуванням агресивних реакцій в юнацькому віці	90
Корольчук Ірина. Пам'ять в системі пізнавальної діяльності	93
Костючок Олег. Психологічні особливості впливу соціального статусу в групі на характер міжособистісних стосунків молодших школярів	95
Кужель Інна. Профілактика алкоголізму – основа психічного здоров'я нації	98
Лаворик Лариса. Наукові дослідження материнської сфери – проблеми та перспективи.....	100
Музичук Віта. Згубний вплив куріння на організм людини	103

Екологічні та вікові складові психічного здоров'я людини

Назарець Людмила. Передумови адиктивної поведінки підлітків та фактори захисту тема.....	106
Почасвець Ірина. Гендерні та мотиваційні особливості формування звички тютюнопаління серед студентської молоді	108
Пясецька Ірина. Екологічні і вікові складові психічного здоров'я людини.....	110
Соботович Олександр. Особливості короткочасної пам'яті у студентів-біологів.....	113
Юрим Світлана. Моделювання пам'яті	115
Секція III. Діагностика та шляхи профілактики розладів психіки та поведінки	117
Руденко Н.М, Бейлах О.М. Аналіз рівня сформованості відповідальності студентів-першокурсників	117
Божок Яна. Вплив епілепсії на психічний розвиток і поведінку хворого.....	118
Неровня О.В., Вовк Анна. Психопатологічне функціонування у соціально-культурному контексті.....	121
Гомончук Катерина. Дослідження особливостей сприйняття соціальних феноменів студентами молодших курсів (на основі теорії Дж. Келлі).....	123
Гончарова Наталія. Інформаційні неврози: проблема діагностики і профілактики	126
Дубровський Роман. Переваги ДБСТ над школами-інтернатами у контексті попередження проявів девіантної поведінки	129
Зажицька Тетяна. Теоретичні та прикладні аспекти стилю.....	132
Зеленська О. Проблема погіршення стану здоров'я дітей і молоді в Україні та шляхи формування здорового способу життя	133
Юрченко В.М., Князева Анна. Соціально-психологічні установки українських студентів до сприймання людей інших національностей.....	135
Осьмак Л.П., Кордоба Інна. Комунікативна некомпетентність як чинник соціально дезадаптованої поведінки підлітків	138
Вікторія Косенко. Психологічні аспекти віктимної поведінки в підлітковому віці	139
Козішкurt Уляна. Агресивні тенденції в сучасному суспільстві: інстинкт чи інформаційний наслідок?	142
Кравець Віта. Формування сприятливого мікросередовища сім'ї.....	144
Лабик Юля. Психосоматичні розлади як проблема клінічної психології: регіональні аспекти	147

Екологічні та вікові складові психічного здоров'я людини

Музичук Ірина. Усвідомлення сенсу життя як чинник самоактуалізації підлітків	151
Назаренко Ольга. Проблемы одаренности и гениальности	153
Остапович Ірина. Конструктивні копінг-стратегії.....	155
Поліщук Альона. Фобії-комплекси: причини і наслідки.....	158
Романів Наталія. Специфічні особливості виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування у різних типах навчальних закладів	160
Ромашевська Ольга. Нові шляхи діагностично-корекційної допомоги дітям з особливими потребами	164
Осьмак Л.П., Тирак Тетяна. Психопрофілактика деструктивних форм самоствердження підлітків	167
Усачик Ольга. Антистресорні властивості лікарських рослин – радіопротекторів.....	169
Хоровець Ірина. Психічне здоров'я як складова якості життя особистості	172
Чубко Мар'яна. Зростання патологій щитоподібної залози, викликаних радіаційним забрудненням деяких районів Рівненської області як один із чинників впливу на поведінку людини.....	175
Чекун Юлія. Профілактична дія радіопротекторів по подоланню проявів патогенезу ЦНС	179
Шевців М.В., Чикун Зоряна. Психофізіологічні механізми формування неврозів	181
Юрчук М. Люди і СНІД - знати, щоб жити	183
Янчук Катерина. Психологічні чинники виникнення розладів харчування та шляхи їх профілактики у старшокласниць	186
Відомості про авторів.....	190

Екологічні та вікові складові психічного здоров'я людини

5. Тополянський В.Д., Струковская М.В. Психосоматические расстройства. – М.: Медицина, 1986. – 383 с.
6. Урываев Ю.В., Бабенков Г.И. Психосоматические расстройства. – М.: Знание, 1981. – 64 с.

УДК 128:159.922.73 – 053.6

УСВІДОМЛЕННЯ СЕНСУ ЖИТТЯ ЯК ЧИННИК САМОАКТУАЛІЗАЦІЇ ПІДЛІТКІВ

Музичук Ірина, студентка РДГУ

Науковий керівник: Осмак Л. П., к. психол. н., доц.

Розробка цільових програм збереження психічного здоров'я нації є актуальною у контексті сучасних суспільних проблем. Однею із передумов психічного здоров'я особистості є досягнення нею мети самореалізації та само ідентичності, що презентується на суб'єктивному рівні як переживання комфорту, щастя, усвідомлення повноти власного життя. За А. Маслоу [1], людина, яка актуалізувала свою сутність, - найбільш здорова у психологічному сенсі особистість.

Активізація механізмів самоактуалізації, що проявляється у формі прагнення до самоствердження, відбувається у підлітковому віці. При цьому, чинниками формування стратегії самоствердження є, насамперед, формування і усвідомлення підлітком власної «самості», ціннісно-сміслових орієнтацій [2]. Тому вивчення осмисленості підлітками власного життя у контексті формування стратегій самоствердження є актуальним як у теоретичному, так і у практичному аспектах.

Мета дослідження полягала у з'ясуванні індексів особливостей осмисленості життя підлітками як індексів актуалізації тенденцій самоствердження. Для реалізації дослідницьких завдань були використанні методики діагностики стратегії самоствердження особистості (Е.П. Нікітін, Н.Е. Харламенкова), сенсожиттєвих орієнтацій (СЖО) (Д.О. Леонтьєв). Контингент обстежених – 62 учні 9-х класів ЗОШ № 11 та № 10 м. Рівного.

У дослідженні з'ясовано, що підлітки усвідомлюють власне життя, як емоційно насичене, наповнене сенсом, оскільки кількісний показник за шкалою «процес життя» достатньо високий (28,3). Дещо нижчими виявились індекси за шкалою «цілі життя» (26,7), що є свідченням орієнтації підлітків на майбутнє, конструювання життєвих перспектив. Змістовний аналіз показників за шкалою

Екологічні та вікові складові психічного здоров'я людини

«результативність життя» (26,7) у порівнянні із віковими нормами, дозволяє стверджувати, що обстежувані схильні зупинитись на досягнутому.

Таким чином, аналіз співвідношення показників сенсожиттєвих орієнтацій, а саме «ціль (майбутнє)», «процес (теперішнє)» і «результат (минуле)», доводить «поглиненість» підлітків безпосереднім процесом життя, недостатню змістовну насиченість життєвої програми, переоцінку продуктивності прожитого відрізка життя. У поєднанні із показниками шкал «Локус контроль – життя» (30) та «Локус контроль – Я» (23,5) індекси сенсожиттєвих орієнтацій позначаються на виборі стратегії самоствердження підлітками (див. табл. 1).

Таблиця 1

Індекси стратегій самоствердження підлітків

Групи обстежених	Стратегії самоствердження		
	Самоподавлення (P1)	Конструктивність (P2)	Агресивність (P3)
Дівчата	13,3	51,2	91,75
Хлопці	15,3	52,25	81,7
Всього	14,3	51,72	86,72

Уявлення підлітків про себе як про сильну особистість, яка має свободу вибору (шкала «контроль – Я») реалізується, насамперед, у агресивній стратегії самоствердження (86,72), показники якої є суттєво вищими.

Таким чином, у дослідженні з'ясовано, що обстеженим підліткам властива недостатня для досягнення цілей самоактуалізації осмисленість життя, що перешкоджає формуванню конструктивної стратегії самоствердження. Тому необхідною складовою психологічного супроводу становлення особистості у підлітковому віці повинна стати розробка і реалізація комплексних програм активізації особистісної рефлексії, механізмів цілепокладання та саморегуляції.

Список використаних джерел

1. Маслоу А. Новые рубежи человеческой природы / Пер. с англ. М.: Смысл, 1999. – 425 с.
2. Осьмак Л.П. Психологічний аналіз усвідомлення власного «Я» як передумови особистісного зростання підлітків // Вісник

УДК 376.54

ПРОБЛЕМЫ ОДАРЕННОСТИ И ГЕНИАЛЬНОСТИ

Назаренко Ольга, студентка НГУ имени В.А.Сухомлинского

Научный руководитель: **Хоржевская И. М., к. психол. н., доц.**

Изучение темы одаренности и гениальности важна потому, что раннее выявление таких способностей у детей способствует их лучшему развитию

Одаренные дети порой страдают от некоторого социального неприятия их со стороны сверстников, а это развивает в них негативное восприятие самих себя, что подтверждают многие исследования.

Кратко остановимся на сущности понятий.

Гениальность – человеческая особенность, которая выходит за пределы заурядных социальных норм. Она выражается в продукте, который имеет историческое значение для жизни общества, науки, культуры. Гений, разрушая устарелые формы и традиции, создает новое в своей сфере деятельности.

Одаренность – это уникальное целостное состояние личности ребенка, это нуждается в выявлении и поддержке, но не должна использоваться как средство обеспечения престижа школы.

Специальное психологическое обследование способностей выступает важнейшим и необходимым моментом работы с одаренными детьми. Однако означает ли это, что по результатам обследования мы можем «проранжировать» детей, присвоить кому-то звание одаренного, а кому-то неодаренного? Во-первых, способности детей не определяются по шкале « больше-меньше», они разные. Мы видим, что один ребенок сильнее, другой – общительней, третий-добрее. Во-вторых, существующие на сегодняшний день тесты не позволяют исчерпывающим образом проанализировать способности человека (если это вообще в принципе возможно) и предсказать их дальнейшее развитие. Тесты являются очень полезным инструментом, поскольку могут выявить в человеке те возможности, которые иным способом не видны. Если тесты показали высокие результаты, то это является несомненным свидетельством одаренности субъекта. Однако низкие результаты еще не позволяют навешивать ярлык